

Sprogforståelsesvanskeligheder – 3.- 10. klasse

Af: Anne-Mette Veber Nielsen

marts 2023

Hvem er eleverne i denne målgruppe?

PISA 2018 viser, at 15,9 procent af danske elever er svage læsere. Derudover er 5,7 procent af de udtrukne elever fritaget fra at deltage i undersøgelsen (Christensen, 2019). PIRLS, der måler læsefærdigheder i 4. klasse, viser det samme billede (Mejding, Neubert, & Larsen, 2017). Der er således en relativt stor andel elever, der har fortsatte skriftsprogsvanskeligheder, der hæmmer deres generelle læringsudbytte på såvel mellemtrinnet som i udskolingen. En del af disse elever vil have sprogforståelsesvanskeligheder. Vi har dog ikke præcise tal for, hvor mange elever med sprogforståelsesvanskeligheder der er i en typisk dansk skoleklasse. Men vi ved, at det er en omfattende og i nogen grad overset udfordring i skolen. Man må forvente, at der i gennemsnit sidder en til to elever med sprogforstyrrelsen DLD i en skoleklasse (fx Norbury et al., 2016), og langt størsteparten vil have store sprogforståelsesvanskeligheder i læsning og skrivning (Læs mere om DLD her: <https://nvol.dk/sprogforstyrrelsen-dld/>). Derudover vil der være en gruppe elever, hvis sprogforståelsesvanskeligheder udspringer af det sproglige miljø i hjemmet. Elever fra familier med lav socioøkonomisk status, kort uddannelse og lav indkomst har større risiko for at udvikle sprogforståelsesvanskeligheder. Og som gruppe betragtet har elever, der ikke har dansk som hjemmesprog, også en dårligere sprogforståelse på dansk end deres etsprogede jævnaldrende. Således viste PISA 2018-undersøgelsen, at 35 % af elever med dansk som andetsprog havde vanskeligheder med læseforståelse, mens kun 13 % af elever med dansk som førstesprog havde læseforståelsesvanskeligheder i tilsvarende grad.

Hvad kendetegner elever i målgruppen for undervisningsindsatser med fokus på sprogforståelse?

God sprogforståelse er en kompleks færdighed, der er afhængig af en række forskellige delfærdigheder som et godt ordforråd, kendskab til ords betydningsbærende dele (morfologi), grammatisk viden og pragmatisk kunnen i form af fx gode narrative færdigheder. Sprogforståelsesvanskeligheder kan finde årsag i forskellige af disse sproglige delfærdigheder, og elever med sprogforståelsesvanskeligheder vil derfor have forskellige vanskelighedsprofiler. Så mens nogle elever primært vil have et begrænset ordforråd, så vil andre elever primært have svært ved sætningsforståelse.

Mange elever med sprogforståelsesvanskeligheder bliver man først opmærksom på, når de kommer op på mellemtrinnet, hvor både længde og sværhedsgrad af fagteksterne øges, og hvor kravene til elevernes skriftlige produktioner øges. Fælles for eleverne i målgruppen er, at de gennemgående har vanskeligt ved at opfylde læse- og skriveformålene med de tekster, de arbejder med i undervisningen. Her er det vigtigt at være opmærksom på, at mange elever vil have sammensatte vanskeligheder, dvs. at deres læse- og

skrivevanskeligheder bunder i såvel vanskeligheder med afkodning og stavning som med vanskeligheder med delfærdigheder i sprogforståelse.

Referencer

Christensen, V. T. (2019). *PISA 2018: En sammenfatning*. VIVE.

<https://www.vive.dk/media/pure/14477/3610795>

Mejding, J., Neubert, K., & Larsen, R. (2017). *PIRLS 2016: en international undersøgelse om læsekompetence i 3. og 4. klasse: rapport*. Aarhus Universitetsforlag.

Norbury, C. F., Gooch, D., Wray, C., Baird, G., Charman, T., Simonoff, E., Vamvakas, G., & Pickles, A. (2016). The impact of nonverbal ability on prevalence and clinical presentation of language disorder: evidence from a population study. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 57(11), 1247–1257. <https://doi.org/10.1111/jcpp.12573>